

فرهنگ نام های شاهنامه

آرش دلجوان

www.ketab.ir

سرشناسنامه: دلجوان. آرش.
 عنوان و نام پدید آور: فرهنگ نام های شاهنامه. آرش دلجوان.
 مشخصات نشر: تهران. زرین کلک. مشخصات ظاهری: ۱۷۶ ص. رقمی.
 شابک: ۳-۷۶-۷۳۱۳-۹۶۳-۹۷۸. وضعیت فهرست نویسی: فیا.
 موضوع: فردوسی. ابوالقاسم. شاهنامه. واژه نامه ها. شخصیت ها.
 موضوع: نام های ایرانی. واژه نامه ها.
 رده بندی کنگره: ۱۳۹۶ ف ۳ / ۵۸ PIR ۳۳۹۳.
 رده بندی دیویی: ۸۵۱ / ۲۱.
 شماره کتابشناسی ملی: ۳۶۵۵۸۳۸.

خیابان جمهوری - روبروی باغ سپه سالار - شماره ۲۲۸ - تلفن: ۳۹۳۱۵۰
 مرکز پخش: پخش کتاب بستان - تلفن: ۶۶۹۶۲۸۰۹

فرهنگ نام های شاهنامه

به کوشش: آرش دلجوان

نوبت چاپ: اول (۱۳۹۶) - شمارگان ۱۰۰ نسخه

شابک: ۳-۷۶-۷۳۱۳-۹۶۳-۹۷۸

۱۶/۰۰۰ تومان

مقدمه

هر کس از این حکایت بتواند دانست

که این چه بزرگان بوده‌اند و همگان برفتند و از ایشان این نام نیکو یادگار مانده است.

و غرض من از نوشتن این اخبار آن است

تا خوانندگان را فایده‌ای حاصل آید و مگر کسی را زین به کار آید.

ابوالفضل محمد بن حسین بیهقی

بسمه نام دارند جان و خرد کسزین برتر اندیشه بر نگذرد

خداوند بداند و بر او ند جای خداوند روزی ده رهنمای

ایرانیان چنان گنجینه‌ای ارزشمندی در فرهنگ و ادب در اختیار دارند که دیگران تشنه گوشه‌ای از این گنج هستند. و چه گناه نابخشوده‌ای اگر این میراث را تنها در کتابخانه‌ها رفته‌اند. و فراموشی بسیاری. بی‌شک یکی از گوهرهای برجسته این گنجینه شاهنامه ست. گ فردوسی طوس است. کتابی که مجموعه‌ای از درس‌هاست؛ درسی که پاس و ستایش، آزادی و آزادی، برابری و برادری، برابری میهن‌پرستی، عشق رودابه، مظلومیت سیاوش، دلاوری گردآفرید و حکمت کیسره همه را در کجا می‌توان یافت؟ ارزش این اثر زمانی برجسته‌تر می‌نماید که به لحاظ خویش نظری بیفکنیم. در هنگامه‌ای که زنان برای آزادی و برابری مردان در تلاشند، سینه‌دخت به عنوان اولین سقیر زن در جهان پیام مهر و دوستی دارد، همای چهر آزاد بر تخت سلطنت ایران می‌نشیند، تهمینه شویی همسنگ خویش می‌جوید و گردآفرید برابر با مردان از کیان سپنت ایران دفاع می‌کند.

در زمانی که مردمان زبان جز به شکست ارزش دیگری نمی‌گشایند دشمن‌ترین دشمنان ایران این گونه مورد خطاب قرار می‌گیرند:

دلیری کجا نام او اشکبوس

چو اغریث پر هنر آن بدید

که ده بدش نام و شایسته بود

و چه بسیار است از این دست نمونه‌ها که تنها گوشه‌ای کوچک از باورهای پاک مردم ایران است. مردمی که جز بندگی دادار پیشه‌ای و جز راست اندیشه‌ای بر ذمه نداشته‌اند و باشد که نداشته باشند.

شاهنامه را می‌توان از بهات بسیاری در کنار برترین نمونه‌های ادبی جهان چون ایللیاد و اودیسه نام برد. ریگودای هندوان از باارزشترین شاهکارهای ادبی دانست. در این شاهنامه تقدیر گریزناپذیر ایرانیان است، ایرانیانی که خواسته و شادمان یا ندانسته و ناخودآگاه در طول هزارسال با شاهنامه زیسته‌اند. برترین ویژگی شاهنامه وسعت و ژرفای همزمان آن است. از این روست که در سراسر ادبیات ایران با یک نمونه می‌توان یافت که چنان وسیع چون چتری بر تمام فرهنگ ایران سایه افکند، و چنان ژرف در این فرهنگ نفوذ کرده باشد که هر پیش‌مقدم هنرمند و ادیبی از آن متأثر شود.

کتاب حاضر مجموعه‌ای است از نام‌های شاهنامه. در میان واژگان بسیار هر زبان، از نخستین واژه‌هایی که هر کودکی آن را می‌شنود و پذیرا می‌شود، نامی است که بر او نهاده‌اند. نامی که انسان از نخستین روزهای زندگی، بدان خوانده می‌شود و شخصیتش همراه آن شکل می‌گیرد و

می‌بالد. در تمامی آیین‌ها و فرهنگ‌ها جهت انتخاب نام‌های نیک و زیبا برای فرزندان، سفارش‌های بسیار شده است.

امید که علاقمندان با آشنایی نسبی با این داستان‌ها و نام‌ها به این کتاب بزرگ بازگردند و به زرفنای اندیشه ایرانی آگاه شوند. در مجموعه حاضر حدود پانصد نام از داستان‌های شاهنامه همراه با ایسات مناسب آن نام و توضیح کوتاهی گردآوری شده است. همچنین کوشش شده تا با استفاده از یکی دیگر از گنجینه‌های سرزمین‌مان، اوستا، که جدای ارزش مذهبی‌اش برای رشتیان سرچشمه‌ای جوشان در شناخت فرهنگ و ادب ایران است، مطالعه‌ای تطبیقی در نام‌های شاهنامه و اوستا به ویژه در بخش اساطیری شاهنامه انجام شود. در خصوص نام‌هایی که بیش از یک بار آمده‌اند، کوشش شده بسته به اهمیت آن نام و داستان، تمامی نام‌ها جداگانه آورده شود. باید افزود کتاب حاضر از داستان‌ها چاپ مسکو بهره برده است و تمامی بیت‌ها و نگارش‌ها بر اساس شاهنامه چاپ مسکو است.

در انتها لازم است دست تمامی عزیزان را نه به مهر یاری گرم بودند بفشارم که بدون مهر تک‌تک آنها سرانجام این کتاب دگرگون بود؛ به ویژه دوستان عزیزم، رضا رحمتی‌راد و زینب صفایی. امید است دست‌داران، بزرگان و پژوهشگران ادب و فرهنگ فارسی با گوشزد کردن این احتمال، موجب رفع آنها، آگاهی بیشتر اینجانب و افزایش کیفیت کتاب در آینده گردند.

آرش دلجوان

بهمن ۱۳۹۵